

Voldtektsutvalget

Deres referanse:
Augustad, Utvalgsleder

Vår referanse:
Oslo politidistrikt/AKG003

Sted, dato:
Oslo, 230623

Voldtektsutvalget - Innspill til utvalgets arbeid

Det vises til brev av 24.03.23 hvor Oslo politidistrikt anmodes om å gi innspill til utvalgets arbeid med frist 01.06.23. Oslo politidistrikt har fått utsatt frist til 23.06.23.

Utvalget har fått et omfattende mandat. Oslo politidistrikt har valgt å besvare hvordan politi- og påtalemyndighet jobber med voldtektssaker og oppfølging av barm og særlig sårbare som er involvert i seksuallovbruddsaker. Dersom det er ønskelig med innspill på de andre punktene stiller vi gjerne til et møte med utvalget. Også dersom det er ønskelig at vi utdyper punktene under noe mer.

Oslo politidistrikt har en spesialseksjon som jobber med alle typer seksuallovbruddsaker, Etterforskningsseksjonen seksuallovbrudd (ES). Seksjonen har erfarne etterforskere som har god kompetanse innen fagområdet, herunder spesialavhørere som gjennomfører tilrettelagte avhør av barn og særlige sårbare voksne. ES har et eget avsnitt for Internettrelaterte overgrep (IRO). Seksjonen samhandler tett med påtaleavsnitt Drap- og seksuallovbrudd, som består av erfarne jurister innen fagområdet. Frem til 1. januar 2023 etterforsket ES de fleste seksuallovbrudd i Oslo pd. Fra og med 1. januar 2023 har Oslo pd fått en ny saksfordelingsmodell som innebærer at de geografiske driftsenhetene, Enhet Sentrum, Enhet Vest og Enhet Øst i utgangspunktet har ansvaret for å etterforske alle seksuallovbrudd saker som skjer i deres geografiske område. ES har fortsatt ansvaret for å etterforske de alvorligste og mest komplekse sakene. Bakgrunnen for ny saksfordelingsmodell er at politidistriktet skal prioritere mer helhetlig og unngå liggetid i seksuallovbruddsaker.

Enhetene som jobber med seksuallovbruddsaker har egen jourordning hvor påtalefaglig og politifaglig etterforskningsleder vurderer sakene fortløpende og utarbeider etterforskningsplaner for sakene. Utenom ordinær arbeidstid har den døgnåpne kriminalvakt ansvaret for initialfasen og ivaretar tidskritisk etterforskning som avhør og sikring av biologiske og/eller digitale spor. Oslo politidistrikt har videre kriminalsøkhund med spesialkompetanse på blod/sæd som benyttes ved behov for eksempel i saker med ukjent gjerningsperson.

Oslo politidistrikt har som mål at 70 % av voldtektssakene skal avgjøres innen 130 dager. Oslo pd har over tid ikke klart å innfri dette kravet, men hensikten med den nye

hovedinnretningen er blant annet å oppfylle dette kravet. Vi ser at det har vært en betydelig økning i voldtektssaker på nett. Disse sakene utfordrer oss fordi en gjerningsperson kan komme i kontakt med et stort antall ofre over internett og er krevende og etterforske med tanke på digital kompetanse og teknisk utstyr. Vi ser også at gjerningspersoner opererer med stadig høyere operasjonssikkerhet som bruk av VPN-løsninger og kryptering.

Oslo pd mottar årlig flere hundre varsler fra Kripos som kommer fra det amerikanske selskapet NCMEC (National Center Missing & Exploited Children) hvor det er opplysninger om straffbare forhold som gjelder nedlastning og deling av overgrepsmateriale. Hver enkelt melding må vurderes. Det vil ofte være behov for å etterforske disse sakene. På grunn av stor bevisforspillelsesfare må det i tillegg jevnlig gjennomføres aksjoner som krever stort ressursuttak. Gjennom slike saker har vi avdekket serieovergripere som omfatter voldtekt av barn på nett.

I Oslo politidistrikt har oppklaringsprosenten i voldtektssaker jevnt over ligget på ca. 40 %. Vi ser ulike årsaker til dette. Mange synes det er vanskelig å melde fra med en gang. Tidligere tall viser at 24 % venter over et år med å anmelde. Jo raskere sakene anmeldes jo større er muligheten for å sikre bevis. Dette er ofte bevis som kan være avgjørende for om det blir tiltale eller ikke. Dette kan for eksempel være sikring av biologiske spor ved overgrepsmottaket, sikring av sengetøy, klær og tekniske spor som video overvåkning, trafikkdata og chatte logger.

Bevisbilde i voldtektssaker er ofte komplisert. Vi står overfor en situasjon hvor det som oftest kun er fornærmede og gjerningspersonen som har vært til stede og partene er påvirket av alkohol eller andre rusmidler.

Vi opplever at mange ikke ønsker å anmelde fordi saksgangen og med møte med politi og domstol er krevende, og kan ta for lang tid.

Det er svært viktig å styrke arbeidet med å forebygge og bekjempe voldtekt. Det gjøres mye godt politiarbeid i nettpatruljene, men det er generelt viktig å heve kompetansen og ressurssette riktig i de forebyggende enhetene for å styrke dette arbeidet. Videre vil enda tettere samhandling mellom etterforskning og etterretning bidra til å forebygge og bekjempe voldtekt.

Når det gjelder oppfølging av utsatte barn og særlig sårbare, både som mistenkt og fornærmede har Statens barnehus Oslo kommet med følgende innspill:

Mindreårige lovbrøyttere som har begått seksuallovbrudd må avhøres ved barnehus

- Inkludere avhør av mindreårige mistenkte i seksuallovbrudd (skadelig seksuell atferd - SSA) i barnehusenes mandat.
- Mindreårige som utøver SSA er som gruppe sårbar med mange belastningsfaktorer som er kjente risikofaktorer.
- Sikre forebyggende tiltak og tidlig intervensjon ovenfor unge lovbrøyttere innen seksuallovbrudd.
- Fortsatt bygge opp og sikre kompetanse på SSA innen psykisk helsevern for barn og unge (BUP), primærhelsetjeneste og øvrige tjenester rettet mot barn og unge.

Skolens rolle i det primærforebyggende arbeidet

- Sikre at sentrale tema er overordnet forankret i de nasjonale læreplanene.
- Styrke god og robust fysisk, psykisk og seksuell helse for barn og unge med en bred tilnærming, herunder relasjoner, grenser/samtykke, menneskerettigheter, kjønn og mangfold.

Styrke forebyggende og avdekkende arbeid ovenfor personer med funksjonsnedsettelse

- Øke bevisstheten rundt målgruppens særlige sårbarhet knyttet til risiko for overgrep og det faktum at mange overgrep ikke avdekkes- og ikke anmeldes.
- Sikre målgruppens tilgang på tilrettelagt opplæring innenfor temaet gjennom grunnskolen og det videregående utdanningsløpet.
- Styrke arbeidet med systematisk kompetanseheving innenfor temaet i tjenester som er i tett kontakt med målgruppene.
- Fortsette å bygge opp- og styrke tverrfaglige konsultasjonsteam for de som jobber med målgruppene. Barnehusene har erfaring med å koordinere slike team, som også kan virke som et forum for kompetanseutvikling når det gjelder håndtering av problemstillinger knyttet til avdekking og anmeldelse.

Med hilsen

Tina Bjarkø Helleland

Politiadvokat

Ann K Grosberghaugen

Politioverbetjent

Oslo politidistrikt

Felles enhet for etterretning og etterforskning